

Marca praznujemo (skoraj) vsi

PRAZNOVANJA ZA ŽENSKI IN MOŠKI SPOL (8., 10., 19. IN 25. MAREC)

Dan žena (8. marec) in materinski dan (25. marec) sta si značilna alternativna praznika. Prvi praznuje pridobljeno enakopravnost žensk, drugi pa utrjuje krščansko podobo matere, saj je povezan s praznikom Marijinega oznanjenja, ki mu na Slovenskem pravimo tudi 'pomladanska Marija'. Slednji ima zelo staro dediščino v poganskih pomladnih praznovanjih 'Velike Matere' (Magna Mater), tj. matere vseh bogov, simbola rasti in plodnosti. V antični grški mitologiji je bila to Rhea (Rea), Zevsova mati in Kronosova soproga, v antičnem Rimu pa Cibela. Dediščina obredij torej sega vsaj 2500 let v obdobje pred Kristusom. V 17. stoletju so Angleži praznovali materinsko nedeljo. Leta 1914 je ameriški kongres sprejel odločitev, da je 2. junij materinski dan.

Leta 1908 so se delavke v New Yorku uprle delodajalcu, ker so hotele boljše delovne razmere. Toda zaprl jih je v tovarno in jih z njo vred zažgal. Klara Zetkin je leta 1910 na kongresu Socialistične Internacionale v Københavnu predlagala, da se uvede mednarodni praznik žensk, in zahtevala zanje volilno pravico. Slednjo so od leta 1893 že imele ženske na Novi Zelandiji, v Avstriji so jo pridobile leta 1918, v Turčiji 1930, v Sloveniji 1946.

Po koncu 2. svetovne vojne se materinski dan v Sloveniji javno ni smel proslavljati. Zato je bila vsa pozornost posvečena prazniku žensk 8. marca, za katerega je takratna Antifašistična ženska zveza apelirala, da se »mora dostojno, delovno in resno praznovati«. V podjetjih so organizirali proslave in zabave, postopoma je bilo po 12. uri vedno več žensk na ulicah in v gostinskih lokalih. Veselile so se, ker jim je 'družba' poklonila nekaj ur delovnega časa za njihov praznik. Z leti se je razvil pravi marketing tega praznika in zajel ves ženski spol, od šolark do upokojenk ter konec 80. let 20. stoletja dobil tudi številne negativne razsežnosti.

Marcu bi danes v Sloveniji lahko rekli mesec osebnih in še kakšnih pozornosti ter praznovanj. Vsa ta marčevska pestrost je posledica kulturne dediščine, demokracije in družbenih sprememb od osamosvojitve leta 1991. Nekaj prispevajo k temu mediji in trgovina, ki s spreminjanjem prazničnih navad poskuša oblikovati nove raz-

sežnosti. Marec zaznamujejo štirje prazniki, in sicer 8. marec, ki je PRAZNIK DEKLET IN ŽENA, 10. marec, ki je sicer po cerkvenem koledarju DAN MUČENIKOV, razvil pa se je v PRAZNIK FANTOV IN MOŽ, sledita še 19. marec, ki je PRAZNIK SV. JOŽEFA (tudi JOŽEFOVO) ali DAN OČETOV, in 25. ma-